

Kamp mot atomvåpen i 50 år

Norske leger mot atomvåpen minner oss i dette nummeret av Tidsskriftet om at det er 50 år siden Albert Schweitzers antiatomvåpenappeller gikk ut til verden med hjelp av NRK (s. 1238). I appellene manet han til stans av atomprøvesprengningene som pågikk på den tiden. Han oppfordret også stormaktene til å avskaffe atomvåpen fullstendig. Schweitzers motstand mot atomvåpen var både medisinsk og etisk begrunnet. «Så vel forsøkene med som bruken av disse våpen betyr den groveste krenkelse av menneskerettighetene,» sa han. Hans appeller er innsiktsfulle, dypt alvorlige og dessverre like aktuelle i dag.

Charlotte Haug

Charlotte Haug
redaktør

Tidsskrift for Den norske lægeforening

Legenes hus
Akersgata 2
Postboks 1152 Sentrum
0107 Oslo
www.tidsskriftet.no

Redaktør
Charlotte Haug

Medisinske redaktører

Jens Bjørheim
Michael Bretthauer
Odd Terje Brustugun
Jan C. Frich
Petter Jensen Gjersvik
Trine B. Haugen
Åslaug Helland
Erlend Hem
Geir Jacobsen
Elisabeth Swensen
Kjetil Søreide
Torgeir Bruun Wyller
Preben Aavitsland

Redaksjonskomité

Steinar Solberg (leder)
Per Brodal
Lill-Tove Rasmussen Busund
Ola Dale
Guri Rørtveit
Baard-Christian Schem
Terje Vigen
Marte Walstad

Faste medarbeidere

Anne Forus
Olav Spigset
Kari Tveito
Marit Tveito
Leiv Otto Watne
Ragnhild Ørstavik

Sentralbord 23 10 90 00
Redaksjon 23 10 90 50
Telefaks 23 10 90 40
tidsskriftet@legeforeningen.no

Redaksjonssjef
Anne Ringnes

Produksjonssjef
Berit Seljebotn

Manuskriptredaktører
Åslaug Flo
Marit Fjellhaug Nylund
Raïda Ødegaard

Bilredaktør
Anne Gitte Hertzberg

Redaksjonssekretærer
Jorunn B. Kvarme
Gunn Marit Seberg
Liv Thier

Nettredaksjonen
Nettredaktør Stine Bjerkestrand
Eline Feiring
Ine E. Furulund
Gro Rabben
Stein Runar Østigaard
nettredaksjonen@legeforeningen.no

Prosjektutvikler
Frauke Becher

Markedssjef
Maud P. Kaino
Telefon 23 10 90 95
maud.kaino@legeforeningen.no

Markedssekretær
Anne-Britt Dahl

Illustrasjon © AnatomicalTravelogue,
Photo Researchers/GV-Press

Organer og hormoner

Forsidebildet viser flere sentrale endokrine organer. Bildet virker kanskje mekanistisk, mens hormonene i stor grad er plastiske, med nivåer styrt av behov via sinnrike tilbakekoblinger.

Styring skjer først og fremst fra hypofysen, dirigenten for et orkester av hormoner fra forskjellige effektororganer. Hvilke som er viktigst, kan diskuteres. Binyrebarksteroidene er avgjørende for livets beståen. Likeledes er thyroidea helt sentral fra fosterlivet for blant annet cerebral funksjon. Men ikke alle thyroidea-funksjonene er styrt fra oven. C-cellen lager kalsitonin, et uvesentlig hormon hos mennesket. Derimot har laksen glede av dette hormonet i sine vandringer mellom salt og ferskt vann. Leonardo da Vinci avbildet thyroidea, men moderne kirurgi kom først med Billoth og Kocher.

Parathyroidea, oppdaget under obduksjon av neshorn, representerer en selvstendig struktur upåvirkelig av dirigenten i hodet. Ivar Sandström i Uppsala beskrev den hos mennesket. Det ble etter hvert erkjent at den var vesentlig å bevare ved strumakirurgi, og i 1923 klarla Harald Salvesen i Oslo den fulle sammenhengen mellom parathyroidea og kalsiummetabolismen.

Ikke alle hypofysens hormoner virker via andre hormonprodusenter. I tillegg til de trofiske styringshormonene lager forlappen veksthormon og prolaktin, det siste var vel avgjørende for artens videreføring før næringsmiddelindustrien fant at også spedbarn var en målgruppe.

Baklappen secernerer oksytocin. Det virker på uterus og sies å være forelskelseshormonet. Det antyder kanskje at det er ekstra aktivt nå fremover når sevjen stiger både i bjørkestammer og hos oss tobeinte.

Hans E. Fjøsne

Hans.fjosne@stolav.no
Endokrinkirurgisk avdeling
St. Olavs Hospital

Les om mer om thyroidea og parathyroidea på side 1174, 1181, 1196 og 1204.

Lever manus på Internett
www.manusnett.no